

LUND UNIVERSITY

Tidsgeograferna : om jakt, landskap och situerade berättelser

Jönsson, Lars-Eric

Published in:

Naturen för mig : nutida röster och kulturella perspektiv

2014

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Jönsson, L.-E. (2014). Tidsgeograferna : om jakt, landskap och situerade berättelser. I K. Ek-Nilsson, L. Midholm, A. Nordström, K. Saltzman, & G. Sjögård (Red.), *Naturen för mig : nutida röster och kulturella perspektiv* (s. 62-73). Institutet för språk och folkminnen.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

*Användbara, förfallna eller försvunna – jaktorn fungerar alltid bra som angivelser för platser i landskapet. Detta jaktorn har sett sina bästa dagar. Förfallet har börjat äta sig in i virket och ungskogen har nästan vuxit ifatt på höjden.
Foto: Lars-Eric Jönsson.*

Tidsgeograferna

Om jakt, landskap och lokaliserade berättelser

Lars-Eric Jönsson

– Så ställer ni er där, utmed vägen upp till vid vändplatsen där du sköt en tjur, säger vår jaktledare Mats.

Vi förstår. Mats tar sin bil och kör iväg. Vi andra packar in oss i två andra bilar och kör till skogsvägen där vi ska stå. Vi fördelar oss på lämpliga ställen. Ett lämpligt ställe innebär att man ser hyfsat bra och har fritt siktfält. Det ska dessutom ligga så i förhållande till andra pass att man inte riskerar att träffa någon jaktkamrat. Men passen ska helst också ligga så tätt att det inte uppstår alltför stora glipor som älgarna obemärkta kan passera igenom.

Vi ställer alltså upp oss. Det går kanske en halvtimme innan jag ser Mats och ytterligare två kamerater komma gående. Mats tittar leende upp på mig och Göran som är den som tillsammans med Mats brukar bestämma hur och var vi ska jaga.

– Varför ställde ni er på den här vägen? frågar han. Ni skulle ju stå vid nästa, upp till vändplatsen där du sköt en tjur för något år sedan.

– Jaha, svarar Göran. Jag trodde du menade denna. Det var väl bara 3–4 år sedan jag sköt en tjur här uppe vid vändplatsen.

– Åh, det måste vara mer än så, svarar Mats. Tiden går fort. Nu blev ju köret alldeles för kort.

Jo, så är det. Och tiden går fort. Ett missförstånd uppstod. Det är dock ingen större skada skedd. Vi improviserar och byter riktning på nästa kör. En ko med kviga dyker upp. Men de är inte lovliga. Det är eftermiddag. Regnet tilltar. Några av oss börjar bli litet blöta. Vi avslutar och bestämmer tid och plats för morgondagens försök.

Vad var jag med om den här dagen? Det skulle kunna beskrivas på flera sätt. I den här artikeln ska jag fokusera hur tid och plats smälter samman i minnen som är knutna till just platser i terrängen och hur sådana minnen bildar förutsätt-

ningarna för ett särskilt sätt att förhålla sig till och orientera sig i ett landskapsavsnitt. Hur går denna orientering till? Och på vilket sätt aktiveras det förflutna för att göra det möjligt att prata om och hitta till samma platser?

Mitt empiriska material är hämtat från ett tiotal års observationer och deltagande i ett jaktlag i gränstrakterna mellan Småland och Halland. Här har jag deltagit i höstarnas älgjakter tillsammans med en handfull män i en ålder mellan 50 och 70 år. Sällan eller aldrig har jag tänkt min närvaro i jaktlaget utifrån professionella, fältarbetande termer. Jag har haft fullt upp med att umgås, jaga och försöka förstå hur jakten här går till. Det är ingen kunskap som jag har kunnat läsa mig till. Man måste hålla på för att lära sig. Som relativ nykomling i jaktlaget slog det mig dock hur handikappad jag var av att just vara nykomling och att det inte gick att komma ifatt på något annat sätt än att delta.

Det slog mig snart också att ett av mina mest framträdande handikapp låg i svårigheten att orientera mig i markerna. En karta skulle i många andra sammanhang ha löst mina problem. Men inte här. När Mats, Göran och Gunnar diskuterade och planerade hur vi skulle jaga tog de inte fram någon karta. De började prata om saker som hade hänt, platser de hade varit vid, människor som hade funnits på olika ställen och gårdar. Kort sagt. Och jag kände mig helt förlorad. Förutom att jag hade vistats endast litet i stora delar av de marker vi jagade i hade jag ingen aning om vilka platser de pratade om och var de låg. I början, och så kan det fortfarande vara, bad jag någon av mina kamrater att ta mig

till passet där de tyckte jag borde stå samt att peka ut i vilken riktning drevet skulle komma ifrån. Utifrån dessa konkreta instruktioner skapade jag en egen plats, försökte komma ihåg var jag var så att jag vid dagens slut, hemma i huset, skulle kunna ta fram ett kartblad och klura ut var i skogen jag hade varit. Men hur gjorde de andra? Vad var det för system av referenspunkter de använde för att komma till en gemensam förståelse av vilka platser i markerna de pratade om?

De terrängavsnitt jag ska behandla omfattar alltså ett jaktlags område. Det består av en uppsättning fastigheter som jaktlagets medlemmar äger, arrenderar eller på annat sätt innehar jakträtten till. Tillsammans förfogar jaktlaget över två sammanhållna ytor som ligger ett par kilometer från varandra och som sammanlagt består av ca 400 hektar skogs- och ängsmark. Dessa två ytor är fulla av namn och platsbestämningar. I huvudsak kan dessa bestämningar delas in i tre kategorier: personbeteckningar (vanligen namn), händelser och topografiska namn. Personbeteckningarna kan vara namn på fastighetsägare i genitivform – Bertils, Kristians, Josefs, Ulfs, Gunnars, Brorsans, Kyrkans – men också pronomen som mitt och ditt. Händelser som används kan vara: Där badkaret till korna stod. Där Fredrik sköt en tjur. Där en påskjuten kviga gick ner sig i dammen. De topografiska benämningarna är inte sällan knutna till en naturformation (Ekebacken, Bokebacken, Kobacken), enstaka träd och stora stenar eller till mer utpräglad kulturgeografiska platser som Vedbodarna, Ängarna, Hygget, Husvagnen, Planteringen eller

Ledningsgatan. Till dessa benämningar kan förstås också läggas användbara alternativt övervuxna jakttorn men också sådana torn som inte finns längre eller som snarare än torn kan betraktas som obrukbara lämningar.

En del av de här referenserna finns, beroende på upplösning, på kartor, t.ex. ekonomiska kartbladet eller friluftskartan. Höjder och backar markeras av ekvidistanskurvor, kärr och våtmarker av vågräta streck. Ledningsgator är lätt avläsbara liksom på en del kartor åkrar, ängar och skogbevuxen mark. Men jag har aldrig sett en karta i de här sammanhangen. Mats, Göran och Gunnar har full koll på sina marker. De har vistats i dem sedan barnsben, dvs. 1940- och 50-talen. Jag skulle tro att flera av ”fastighetsbe-teckningarna” som Bertils, Kristians och Josefs var giltiga då. Egentligen inte nu. Men för Mats, Göran och Gunnar fungerar de bra.

När jag för något år sedan tog fram min mobiltelefon och visade gps-funktionen var intresset påfallande men övergående. Jag tror inte det skulle hjälpt någon av dem. För mig är gps-kartan däremot till stor hjälp. Jag kan få en tydlig bild av var jag är någonstans och varifrån drevet kommer. Jag kan också få en minnesbild som jag kan ta med mig hem till gården för att på kartorna fördjupa mig i var vi har varit och vad som har hänt. Jag vill också bli en tidsgeograf, men accepterar att det skulle ta för lång tid med samma metoder som mina jaktkamrater. För mig återstår att arbeta vidare med kartorna och att lägga till de rörelser i landskapet som jag trots allt blir en del av och som kan läggas på minnet.

Dessa ”kartbilder” – de är ju varken kartor eller bilder – är påfallande mer rörliga och instabila än riktiga kartor. Tidsgeografernas bild av landskapet förändras av nya händelser och erfarenheter. Nya platser benämns. Redan benämnda platser får nya eller smått justerade namn, betydelser och berättelser. Det finns nog platser som glöms bort eller placeras långt in i det traderade arkivet men i huvudsak är det mitt intryck att benämningar på platser läggs på varandra, som ett kulturlager eller en palimpsest i ständig tillväxt. Det är heller inga kartbilder som bygger på systematik eller en strävan att skapa generella bilder som vem som helst kan ta del och ha nytta av. Du måste vara en del av gruppens erfarenhetsvärld för att förstå hur dess medlemmar orienterar sig i landskapet. Det var ju precis det problemet jag hade – och delvis men i minskande grad fortfarande lider av – när jag började delta i älgjakten. Jag hade inte tillgång till lagets referenspunkter eller platsbundna berättelser.

Dessa lokala bestämningar bygger inte på att landskapet uppfattas som stabilt och orörligt. Med täta mellanrum diskuterar vi i laget hur växtligheten förändras, hur mycket granarna har vuxit de senaste tio åren. Tänk att det fanns ett hygge här förr. Nu kan man inte se tre meter in. Eller, här gick alltid älgarna förr. Här fanns en övergång (växel) där vi alltid brukade kunna skjuta förr. Men så är det inte längre. Nu går älgarna på andra platser, i andra banor.

De mest omvälvande förändringarna under de år jag har varit med är knutna till dels de två stormarna Gudrun (2005) och Per (2007), dels större kalhyggen som i flera fall är på något sätt

resultaten av stormarnas effekter. När sådana vidsträckta ytor öppnas innebär det stora förändringar i landskapet. Plötsligt ser man saker som tidigare var dolda. Landskapets topografi framträder på ett nytt sätt. Höjder och sänkor blir överblickbara liksom bäckar och diken. Gamla djurstigar växer snabbt igen, nya uppstår. Man kan själv börja gå på ytor som tidigare inte var genomträngliga. Viltet skiftar uppenbarligen också förhållningssätt till det

nya. Där solljuset tidigare knappt trängde ner börjar nu ätliga skott skjuta upp. Hallonsnår och björksly konkurrerar om platsen med självsådda eller planterade granar och tallar. Och om viltet söker nya vägar gör också jakten det. Ett gammalt jaktorn blir meningslöst. Ett nytt uppförs på en nybliven strategisk plats. Liksom siktält sluts kan de också öppnas. Här är det plötsligt möjligt att skjuta säkert. Där borta är det numera omöjligt.

Efter stormen Gudrun 2005 förändrades landskapet. Stora terrängavsnitt förlorade sin skog. En del referenspunkter försvann, andra tillkom. Foto: Lars-Eric Jönsson.

I all denna föränderlighet består och växer berättelserna som knyts till olika platser. Som referenspunkter betraktade blir de fler men de flyttar givetvis inte på sig. De gamla ligger kvar. Delvis är dessa punkter alltså knutna till personer som äger eller har ägt marken som vi jagar på eller angränsande marker. Även om markägare skiftar genom försäljning eller arv är gränserna tämligen fasta till sin karaktär. De som har jagat länge i mitt jaktlag har järnkoll på dessa gränser. Självklart är det förbjudet att jaga på annans mark. Och man vill heller inte riskera att driva älg mot grannen. Då blir den ju inte längre lovligt byte.

Mina jaktkamrater har också mycket god kännedom om var det är möjligt att gå när man ska driva viltet mot passkyttarna. Om det har regnat mycket en längre tid är vissa passager svåra för att det helt enkelt står för mycket vatten i markerna. Den här sortens förändringar kan delvis också höra samman med avverkning eftersom en plötslig frånvaro av stora träd medför att markfukten inte tas upp av växtligheten i lika hög grad som tidigare.

Minnen av händelser i landskapet hjälper oss i laget inte bara att hitta och orientera oss. Minnen bildar också en sorts lärobok som vi tillsammans kan aktualisera och påminna varandra om. Jag tror inte att det alltid sker medvetet, men dessa påminnelser fungerar som ett slags lärande dels om hur viltet rör och betar sig, dels hur jag som jägare bör befinna mig i landskapet för att nå större jaktlig framgång.

– Du hade ju två älgar som vände där, i kanten. Det var väl i fjol?

– Jo, och jag hade en som vände i kanten vid ledningsgatan uppe vid Görans och Mats stuga [de är bröder] också. Det var i förrfjol.

Av detta tror jag mig ha lärt något. Det här året ställer jag mig inte ute i gatan utan håller mig inne i kanten. Jag tror att älgarna har lättare att få vittring på mig om jag står där ute än om jag kan hålla mig bättre dold i kanten. Skottmöjligheterna blir visserligen färre. Men jag inbillar mig att tillfällena ska bli fler. Jag kan ha fel. Jag kan ha rätt. Min poäng här är att jag tror mig ha förstått något av hur och var älgen uppfattar mig som människa och som hot.

Dessa minnen är sociala, åtminstone på två sätt. De refererar för det mesta till andra människor, i olika hög grad förstås. De kräver mer än en person för att fungera. Det vill säga, de är produktiva först i kommunikation mellan minst två personer. I detta avseende är minnet en social funktion och knappast något som kan liknas vid en hårddisk eller något annat individuellt lagringsmedia färdigt och tillgängligt att när som helst plocka fram ur och stoppa tillbaka information i. Minnet är ur denna synvinkel betraktat inte i första hand som en neurologisk funktion instängd i kroppen (vilket det ju i och för sig också kan beskrivas som). Den franska filosofen och sociologen Maurice Halbwachs (1877–1945) pekar istället i sin bok *On Collective Memory* på minnet som en social resurs som finns och används i sociala sammanhang. Mitt minne vilar på andras minnen och vice versa. Det ska dock tilläggas, att i det sammanhang som jag berör här förefaller minnet också vara bundet till plats. Det vill säga,

det platsbundna minnet används för att kollektivt referera till bestämda platser och detta refererande är i sig också viktigt för att minnet av platser ska leva vidare, finnas kvar och utvecklas.

Och det var därför – insikten om kopplingen mellan minne och plats – som jag började tänka på mina jaktkamerater i termer av tidsgeografer. Begreppet tidsgeografi etablerades av geografen Torsten Hägerstrand (1916–2004) på 1960-talet. Hägerstrand menade att hans begrepp tidsgeografi handlade om att väva samman historia och geografi i vid mening. Tidsgeografen presenterade han som en världsbild, en tankestomme som man skulle kunna klä med empiriskt material. Tidsgeografen var enligt Hägerstrand också att betrakta som ett empiriskt forskningsprogram. Min mening med att föra in begreppet tidsgeografen i det här sammanhanget är inte att själv genomföra någon tidsgeografisk undersökning. Snarare är det ett sätt för mig att låna ett begrepp vars andemening – men knappast vetenskapliga metod – ligger i att just tänka på tid och plats samtidigt.

Landskapet är inte bara ett pågående nu utan också ett då, ett förflutet som organiseras i minnen och platser. Minnen av det förflutna beskriver i denna mening inte någon rak linje bakåt. Minnen är byggda av de användningsområden de tjänar. I jakten görs landskapet begripligt och

orienteringsbart av minnen som fungerar för deltagarna när jakten utförs i synnerhet och när berättelser berättas i allmänhet. Minnena gör i denna mening jakten möjlig. Men jakten skapar och vidmakthåller också minnen. Utan jakten skulle flera av de orienteringspunkter i landskapet som den använder sig av tyna bort. I takt med att de inte längre kommunicerades skulle minnen blekna, vilket de obevekligen kommer att göra när vi som bär på, använder och manifesterar dem inte längre finns. Minnen är i denna mening inte bara knutna till individen, organismen, hjärnan utan också till de sociala sammanhang där de skapas och berättas.

Socialantropologen Bengt-Erik Borgström har undersökt hur detta slags historia är betingad av tidpunkt, plats och social sammansättning och hur den befinner sig i ständig rörelse. Borgström pekar också på den diffusa gränsen mellan nutid och förflutenhet. Uppfattningar om det förflutna är knappast linjära till sin karaktär. Erfarenheter är sällan fixerade till årtal. Sammanväningen av nutid och dåtid är uppenbar, liksom de oklara tidsliga bestämningarna och frånvaron av årtal. Men om tidpunkter lämnas oklara är de platsbundna bestämningarna desto mer exakta. Jag menar inte att misstag inte kan göras eller att tveksamheter aldrig föreligger. Men på det stora hela är platserna väl definierade. Utifrån mitt begränsade exempel – jaktlaget – är

Flera ledningsgator skär igenom landskapet. Bara en, eller kanske två, får betydelse som referenspunkter för jaktlaget. När vi pratar om ledningsgatan i bestämd form vet vi alla var vi menar. Foto: Lars-Eric Jönsson.

platsen och dess bestämning central. De gemensamma erfarenheterna från tidigare jakter handlar ju inte bara om att hitta i markerna. Men mitt fokus här ligger på det. Och i detta avseende är erfarenheterna att betrakta som en resurs i jaktlaget just för att åstadkomma en gemensam och tillräckligt exakt förståelse av vilken plats i markerna den ena eller andra referensen syftar på.

Erfarenheter och minnen gör i detta perspektiv platsen. Det vill säga, en plats blir till först när den får, ges, betydelse av oss människor. Folkloristen Henry Glassie formulerar detta som att historia är essensen av begreppet plats (place). Han pekar dessutom på, liksom Borgström, hur berättelser som relateras till platser för in historien i nutiden medan datum snarare distanserar den. Det är berättelsernas rumsliga precision som gör dem konkreta och verkliga, inte deras tidsliga precision eller placering i ett långt, välordnat kronologiskt förlopp, menar Glassie. Detta förhållningssätt till tiden i landskapet är inget som man kan tillägna sig som åskådare, vid sidan av. Man måste delta och liksom minnen är sociala till sin karaktär är också tiden i sig social.

Den produktion, användning och lokalisering av minnen som jag behandlar här är i högsta grad kulturellt produktiv. Den genererar gemenskaper (men förstås också konflikter), inte bara kollektiva uppfattningar om platser och händelser utan också en mer allmän känsla av gemenskap. Den är bara långsamt insocialiserande, vilket jag själv har fått uppleva. Men långsamheten ska inte förväxlas med svaghet. Att delta i denna tidsgeografiska process går långsamt, men den

är effektiv och slitstark. Det är inte bara så att vi successivt bygger upp ett system av referenspunkter i landskapet. Vi bygger också en kulturell gemenskap, ett slags ”vi” som är påfallande produktivt inåt och uteslutande för dem som befinner sig utanför. Du måste vara i markerna samtidigt tillsammans med oss andra för att vara delaktig i denna tidsgeografi.

Det finns en omfattande forskning om kulturarv och historiska platser. I den mån de sträcker sig till att undersöka människors förhållningssätt och användning av sådana platser är det dominerande intrycket att platserna utgörs av redan väl definierade, offentligt sanktionerade och utnämnda kulturarv. Mitt exempel handlar om hur människor minns, berättar om och använder händelser för att både definiera och referera till särskilda platser. Annorlunda uttryckt skulle man kunna säga att de, vi, själva skapar dessa platser. Ingen annan gör det åt oss. Och de allra flesta har svårt att förstå var dessa platser finns och varför de är just platser. Men vi som vet, vi vet. I detta avseende kan man nog säga att denna platsproduktion, som både är inkluderande och exkluderande, i princip rymmer samma processer som när olika företeelser utnämns till kulturarv. Det handlar om minne, plats, kollektivitet och gemensamma föreställningar. Det handlar också om en pågående process som lägger till, överlagrar, betyder och minnen av händelser.

Jag sitter lutad mot en stengårdsgård. Framför mig har jag en smal grusväg. På andra sidan en

glest trädbevuxen betad äng. Bortom den tar en tätare blandskog vid. Det är förmiddag, en höstdag i sydvästra Småland. De torra löven i träden rasslar försiktigt. Det har varit en kall morgon men trots att dagen är molnig har temperaturen stigit till komfortabla tio, tolv grader. Till vänster och höger sitter ett par av mina kamrater i jaktlaget. Jag ser dem inte men vet att de finns där. Någonstans inne i den tätare skogen går ytterligare en medlem i laget. Han går långsamt i syfte att försöka stöta fram eventuella älgar till oss andra.

Tiden kan bli ganska långsam på ett pass. Man får utrymme att fundera på saker, titta på omgivningarna, lyssna. Har man väl kommit på plats och är stilla i några minuter brukar fåglarna tystna. Framförallt nötskrikornas högljudda kraxande klingar av. Det är som om man har blivit en accepterad del av platsen. Är man stilla och inte gör något väsen av sig är man snart inte längre betraktad som ett hot. Till och med nötskrikornas acceptansnivå är låg och infinner sig förvånansvärt snabbt.

Det är inte alltid lätt att behålla uppmärksamheten på omgivningarna när man sitter så där. Ljudet av steg är en bra väckarklocka. Ibland kan en tvekande eller långsam älgs steg låta ungefär som en människas. Allt som oftast måste man dock lita till synen. Inte minst när det som nu rasslar i löven, ett rassel som dränker ljud av steg. Där borta börjar det faktiskt röra på sig. Det är ingen människa och definitivt ingen älg. Det är något mindre och svartare. Som en svart, kvadratisk sopsäck som rör sig ganska snabbt mellan de glesa stammarna på

andra sidan vägen, en bra bit bort. Efter några sekunder visar det sig vara ett mindre vildsvin som har stötts upp. I laget har vi kommit överens om att det är ok att skjuta vildsvin om det visar sig möjligt. Jag lägger mig ner i diket, rättar till hörselskydden och gör en snabb bedömning var grisen kommer att befinna sig när den kommer inom skjutbart avstånd. Idén är att skjuta när den går över vägen. Där är det garanterat fritt från grenar och bakom stiger terrängen något och bildar ett lämpligt kulfång. Jag är med andra ord beredd.

Grisen kommer i långsam trav. Den är långt ifrån panikslagen. Den tycks liksom inte fly utan bara flytta på sig för att komma ur vägen från människan som kommer gående i skogen. Den närmar sig nu taggtråden och diket som skiljer lövängen från grusvägen. Jag ser den fint genom kikarsiktet och har osäkrat. Allt förefaller under kontroll. Hjärtat slår litet hastigare än vanligt. Grisen har inte sett mig. Den tycks heller inte ha fått vittring på mig. När den kommer ner i diket stannar den till, sniffar och tycks bedöma läget. Omvärderar den något, där nere? Skulle tro det. När den kommer upp har den ökat tempot något till rask trav. Den pinnar på över vägen. Jag har den i siktet och fingret på avtryckaren, men tycker nu att det går aningen för snabbt. Målet är litet, fingret nudar avtryckaren men pressar inte in den. Grisen är nu kommen över vägen och in bland en mycket tät granskog.

Det hela gick på några sekunder. Mitt huvud har gått på högvarv. Det har registrerat saker och bedömt ett läge som kontinuerligt har förändrats.

Vid asken, där författaren nästan sköt ett vildsvin. Foto: Lars-Eric Jönsson.

Omedelbart efteråt känner jag att jag har gjort rätt. Jag sköt inte eftersom djuret kom för snabbt över den yta som jag hade bestämt mig för att eventuellt skjuta på. Hastigheten i kombination med avståndet och den förhållandevis lilla träffpunkten fick mig att avstå. Det var bra. Jag gjorde rätt och har inget att ångra. Ändå känns det som att jag har missat något. Jag var nära men avstod.

Min plats var vid en stor ask. Jag har suttit vid den tidigare men också senare. När jag första gången blev föreslagen att sätta mig ”vid asken”

visste jag förstås inte var det var. Efter en gång blev det enklare. Asken är ett stort och tydligt träd precis invid en grusväg. Det är svårare med platser inne i skogen. En del har jag fortfarande, efter snart tio år, svårt att veta var de är. Men asken vet jag. Precis som alla andra i jaktlaget. Vi vet alla var asken är. Det är en bra bestämning på en plats och definieras av ett stort, urskiljbart träd som dessutom står ganska fritt.

Nästa gång det var läge att någon skulle ha passet vid asken, tittade Mats på mig.

– Det kanske du kan ta, det var ju där du nästan sköt en gris.

Ja, det var där, förra året. Vi minns alla. Det var ingen stor eller betydelsefull händelse. Men

vi minns den och lägger den till asken. Asken, det är platsen där asken står men också där jag nästan sköt en gris.

Referenser

Den här artikeln handlar om hur människor förhåller sig till och orienterar sig i landskap med hjälp av minnen och berättelser. Litteraturen om människors användning av historia är numera mycket omfattande. Paul Ricoeurs *Minne, historia, glömska* (2005) har flera bra ingångar till temat liksom kulturgeografen David Lowenthals *The Past is a Foreign Country* (1985) även om det här beskrivna jaktlaget nog skulle påstå att det förflutna är ett välkänt land.

Bengt-Erik Borgströms *Cherished Moments. Engaging with the Past in a Swedish Parish* (1997), Tim Ingolds *The Perception of the Environment. Essays in livelihood, dwelling and skill* (2000) och Henry Glassies *Passing the Time in Ballymenone. Culture and History in an Ulster Community* (1995) ger alla värdefulla aspekter på hur människor använder tid och historia knutna till särskilda platser. På svenska kan Katarina Saltzmans och Birgitta Svenssons *Moderna landskap* (1997), Saltzmans *Inget landskap är en ö* (2001) och Nordiska museets årsbok från 2011 – *Landskapsspejare* – nämnas.

Kulturgeografen Torsten Hägerstrands begrepp ”tidsgeografi” gav inspiration till artikeln. Flera av hans texter står att finna i den av Gösta Carlestam och Barbro Sollbe redigerade *Om tidens vidd och ordning. Texter av Torsten Hägerstrand* (1991). John Brinkerhoff Jacksons *Discovering the Vernacular Landscape* (1984) liksom Stephan Harrisons, Steve Piles & Nigel Thrifts *Patterned Ground. Entanglements of Nature and Culture* (2004) har också varit goda inspiratörer.